

1. LOPEND ONDERZOEK NAAR MIGRATIE EN MIGRANTEN IN NEDERLAND

Migratie tussen Spanje en de Nederlanden, 16^e eeuw

<i>Onderzoeker:</i>	Raymond Fagel (dr.)
<i>Betrokken instelling(en):</i>	Rijksuniversiteit Leiden (RUL) / Vrije Universiteit Brussel (VUB).
<i>Looptijd project:</i>	deels 2004-2006 (VUB); deels onbepaald (RUL)
<i>Eindproduct:</i>	artikelen
<i>Email:</i>	R.P.Fagel@let.leidenuniv.nl

Korte beschrijving:

Gedurende de zestiende eeuw waren Spanje en de Nederlanden op allerlei manieren met elkaar verbonden. Behalve intensieve economische contacten bestond er door de dynastieke band tussen beide gebieden ook verder een breed scala van wederzijdse betrekkingen. Doel van het onderzoek is de bestudering van de migratie tussen beide gebieden die als gevolg van deze contacten is ontstaan. Het gaat daarbij in eerste instantie om kooplieden, maar ook soldaten krijgen bijvoorbeeld veel aandacht in dit onderzoek.

Relevante publicaties:

Raymond Fagel, 'De Spaanse kooplieden in Middelburg vóór de Opstand. Succesvolle integratie met behoud van eigen identiteit', *Nieuwe Nederlanders. Vestiging van migranten door de eeuwen heen* (Amsterdam 1996), 21-33.

Raymond Fagel, *De Hispano-Vlaamse wereld. De contacten tussen Spanjaarden en Nederlanders 1496-1555* (Brussel, Nijmegen 1996).

Raymond Fagel, 'De koopmansboeken van Juan Bautista de Olanda: een Nederlands koopman in Medina del Campo 1565-1566', *Archief- en Bibliotheekwezen in België* 68 (1997), 225-311.

Raymond Fagel, 'Charles Quint comme "Roi Catholique": les nominations d'évêques originaires des Pays-Bas en Espagne 1516-1555', *Publication du centre européen d'études bourguignonnes* 38 (1998), 207-227.

Raymond Fagel, 'Spanish Merchants in the Low Countries: Stabilitas Loci or Peregrinatio?', P. Stabel, B. Blondé and A. Greve ed., *International trade in the Low Countries (14th-16th Centuries). Merchants, organisation, infrastructure* (Leuven, Apeldoorn 2000), 87-104.

Raymond Fagel, 'Spanish merchants in the Low Countries during the Early Modern period' (te verschijnen).

Verder diverse artikelen in Spaans, zie:

<http://www.geschiedenis.leidenuniv.nl/index.php3?m=20&c=50>

Joods onderwijs in Nederland sedert de Middeleeuwen

Onderzoeker: N.L. Dodde (em. prof.dr.)

Betrokken instelling(en): Erasmus Universiteit Rotterdam

Looptijd project: vanaf ca. 1988 tot ca. 2007

Eindproduct: boek

Email: dodde@fsw.eur.nl

Korte beschrijving:

Joden zijn reeds vanaf de Romeinse tijd inwoners van het geografische gebied van de Nederlanden. Zonder onderwijs kan een joodse gemeenschap niet bestaan. De ontwikkeling van dit godsdienstige onderwijs wordt beschreven geplaatst in een maatschappelijke context.

Relevante publicaties:

N.L. Dodde e.a., 'Joods onderwijs in Nederland 1815-1940', in: H. Berg (red.), *De Gelykstaat der Joden, Inburgering van een minderheid* (Amsterdam/Zwolle 1996) 67-80.

N.L. Dodde e.a., 'Jewish education in schools in The Netherlands from 1815 to 1940', *Studia Rosenthaliana*, 30 (1996)1, 67-87.

N.L. Dodde, 'Joodse opvoeding en joods onderwijs in Nederland: een kleine geschiedenis', *Bijdragen en Mededelingen van het Genootschap voor de Joodsche Wetenschap in Nederland*, 11 (1970-1999) (Amsterdam 2002) 337-370.

Leven in Oosterhesselen 1740-1850

Onderzoeker: Erwin H.K. Karel (dr.) en Richard F.J. Paping (dr.)

Betrokken instelling(en): R.U. Groningen en Seniorenacademie Groningen

Looptijd project: 2001-2009

Eindresultaat: artikelen en een monografie over Oosterhesselen

Email: R.F.J.Paping@let.rug.nl

Korte beschrijving:

Door een groep vrijwilligers van de seniorenacademie wordt zoveel mogelijk informatie verzameld over alle mensen die tussen 1740 en 1850 hebben geleefd in de Drentse gemeente Oosterhesselen. De basis is een gezinsreconstructie van alle Oosterhesselaren, een database die verder is gevuld met allerlei andere gegevens die we kunnen vinden (belastingen, schoolgeld, bedeling etc.). Mensen die in Oosterhesselen hebben gewoond, worden gevolgd van de wieg tot het graf, dus ook nadat ze de gemeente hebben verlaten. Waar gaan ze naar toe en wat doen ze daar? Ook wordt gekeken naar de plaatsen waar nieuwkomers in de gemeente eerder hebben gewoond en wat hun ouders deden. Hadden ze al banden met Oosterhesselen? Was er sprake van retourmigratie en/of kettingmigratie? Met een reconstructie van welk gezin wanneer, waar woonde wordt tevens getracht greep te krijgen op het verhuisgedrag binnen de gemeente. Het opsporen van migratietrajecten en migratiestrategieën is overigens slechts een nevenproduct van dit onderzoek.

Relevante publicaties:

Nog geen.

Zie echter: *Waardeel, Drents Historisch Tijdschrift*, over de jaren 2003-2004, voor enkele artikelen over het project.

Huwelijk, erfopvolging en bezit in noord-Groningen, ca. (1595) 1750-ca. 1830

Onderzoeker: Richard F.J. Paping (dr.)

Betrokken instelling(en): R.U.Groningen

Looptijd project: 2003-?

Eindresultaat: artikel, hopelijk ook delen van een boek

Email: R.F.J.Paping@let.rug.nl

Korte beschrijving:

Voor een paar dorpjes in Groningen (gedaan zijn thans Kloosterburen en Wierhuizen, ca. 600 inwoners samen) is getracht heel nauwkeurig na te gaan welke gezinnen op welk tijdstip en op welke plek woonden voor 1830. Het gaat er om wie precies welke stukken land en huizen in eigendom en in gebruik had door de eeuwen heen. Daarbij wordt onder meer het verhuispatroon van gezinnen binnen de dorpen meegenomen. De database begint al eind 16e eeuw, maar de gegevens zijn pas rond 1750 enigszins volledig. De database is gebaseerd op een veelheid van bronnen. Een van de aspecten waar het om gaat is in hoeverre verhuizingen samenhangen met huwelijkssluitingen en met het vinden van een goede vestigingsplaats daarna in de vorm van een boerderij, bedrijf of woning. Opvallende resultaten tot nu toe zijn dat mensen in deze kapitalistische agrarische kustdorpjes vaak over zeer korte afstand verhuisden (enkele huizen verderop) en dat men samenwoning van meerdere gehuwde generaties niet prefereerde. Korte afstandsmigratie is dus niet de hoofdvraag van dit onderzoek, maar speelt er wel een rol in.

Strategische beslissingen van migrerende Groningers op het gebied van beroep, huwelijk en kindertal (1830-1940): motieven, mogelijkheden en resultaten

<i>Onderzoeker:</i>	Riemke Westerholt (drs.)
<i>Betrokken instelling(en):</i>	Rijksuniversiteit Groningen
<i>Promotor / begeleider:</i>	Prof.dr. P. Kooij en dr. R. Paping
<i>Looptijd project:</i>	september 2002 – september 2007
<i>Eindresultaat:</i>	dissertatie
<i>Email:</i>	R.Westerholt@let.rug.nl

Korte beschrijving:

Dit onderzoek gaat over de betekenis van migratie in de levensloop van migranten in de periode 1830-1940. Deze periode van ruim honderd jaar wordt gekenmerkt door grote maatschappelijke veranderingen die het leven van mensen sterk beïnvloedden. Migratie was een van de mogelijkheden om zich aan te passen aan deze veranderende omstandigheden. Welke mensen namen de beslissing om te verhuizen? Hoe kwamen zij tot die beslissing, waar trokken ze naartoe, welke migratietrajecten legden ze af en wat leverde een verhuizing hen op? Konden zij elders hun sociaal-economische positie verbeteren, hadden zij er misschien betere kansen op de huwelijksmarkt? Vormden migranten, voor en na migratie, in vergelijking met de achterblijvers een aparte groep? Het Groningse kleigebied, grotendeels bestaande uit kleine, agrarische gemeenten, vormt in dit onderzoek het uitgangspunt. In dit onderzoek worden die mensen die het kleigebied verlieten en zich elders in de provincie (de stad of de Veenkoloniën), in een andere provincie of in het buitenland vestigden, als migranten beschouwd.

Relevante publicaties:

R. Westerholt en J. van de Pol, 'Van Groningen naar Groningen, over de Atlantische Oceaan. Landverhuizing vanuit de provincie Groningen naar Noord-Amerika, 1847-1900', *Historisch Jaarboek Groningen* (2004) 52-62.

Een nieuwe thuishaven.

Twee generaties Zeeuwen en Brabanders in Rotterdam, 1870-1940

Onderzoeker: Gerard van der Harst (drs.)

Betrokken instellingen: Universiteit van Amsterdam (Geschiedenis en regiostudies);
Historische Steekproef Nederland (IISG)

Promotoren: Prof. dr. Leo Lucassen, Dr. Clé Lesger (UvA)

Looptijd project: 1998 - 2006

Eindresultaat: dissertatie

E-mail: harst.barbier@hetnet.nl

Korte beschrijving:

Het betreft een onderzoek naar de migratie en het vestigingsproces van twee generaties binnenlandse migranten (Zeeuwen en Brabanders) in Rotterdam in de periode 1870 –1940. De hoofdvraag is: ging het hier in hoofdzaak om een ongerichte migratiestroom, waarbij de kwalificaties van de Zeeuwen en Brabanders nauwelijks aansloten bij de behoefte op de Rotterdamse arbeidsmarkt of was er sprake van een selectieve migratiestroom waar Rotterdam juist baat bij had? Deze vraag zal worden beantwoord aan de hand van onderzoek naar beroepskarakteristieken, de geografische en sociale mobiliteit van de eerste en tweede generatie en door te kijken naar de mogelijkheden die Rotterdam bood.

Relevante publicaties:

Gerard van der Harst en Leo Lucassen, *Nieuw in Leiden. Plaats en betekenis van vreemdelingen in een Hollandse stad (1918 – 1955)* (Leiden 1998).

Joodse ondernemers in het Nederlands film- en bioscoopbedrijf tot 1940

Onderzoeker: Fransje de Jong (drs.)

Betrokken instelling(en): Universiteit Utrecht, Faculteit Letteren

Promotor /begeleider: Prof. dr. B. Hogenkamp; Dr. J. Thissen

Looptijd project: september 2004 – september 2007

Eindresultaat: dissertatie

Email: Fransje.deJong@let.uu.nl

Korte beschrijving:

Als deelproject van het NWO-project Cinema, Modern Life and Cultural Identity, 1896-1940 beoogt het onderzoek inzicht te verschaffen in de belangrijke bijdrage die joodse ondernemers leverden aan de ontwikkeling van het film- en bioscoopbedrijf in Nederland. Er is sprake van een opmerkelijke overrepresentatie van joden in deze bedrijfstak vóór de Tweede Wereldoorlog, waarbij de rol van joodse immigranten in het oog springt. In het onderzoek wordt aandacht besteed aan twee groepen joodse immigranten. De eerste groep betreft Oost-Europese vluchtelingen die na de Kishenev pogroms (1903) en de hieropvolgende periode van intens antisemitisme in Oost-Europa naar Nederland kwamen en bioscoopondernemer werden. De tweede groep betreft joodse vluchtelingen uit nazi-Duitsland die in de loop van de jaren dertig het Nederlands filmbedrijf instroomden.

Polish emigrant organisations in the Netherlands 1914-1945.

<i>Onderzoeker:</i>	Ewa Ignaczak (dr.)
<i>Betrokken instelling(en):</i>	Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis Onderdeel programma 'Caught between Scylla and Charybdis? Changing orientations of migrant organizations in the era of national states, 1880-2000.
<i>Promotor/begeleider:</i>	Prof.dr. J. Lucassen (IISG)
<i>Looptijd project:</i>	maart 2003 – february 2006
<i>Eindproduct:</i>	boek
<i>Email:</i>	eig@iisg.nl

Korte beschrijving:

My main goal is to explore the extent, implications, and determinants of cross-border political relationships initiated and maintained by immigrant organizations with their home country. In other words, I seek to establish what the type and scale of influence of sending countries is on immigrant organizations in receiving countries. In conjunction with that, I ultimately intend to analyze whether and what kind of role immigrant organizations play in the process of integration in the country of destination.

My primary research questions will be:

- To what extent has nationality, whether or not religiously mediated, been the dominant organising principle that influenced the orientation of migrant organisations to the society of their destination country, and is that still the case today?
- What part do migrant organisations play in the integration of their members (and of the migrant group as a whole) into the destination country, in both the short and the long term?

Relevante publicaties:

Polish emigrant organisations in the Netherlands 1914-1945 (te verschijnen 2006).

Suriname: the predicament of a multi-ethnic nation

Onderzoekers: Rosemarijn Hoefte (dr.), Rivke Jaffe (drs.) en Anouk de Koning (drs.)

Betrokken instelling(en): KITLV

Looptijd project: 2005 - 2007

Eindresultaat: boek, artikelen

Email: hofte@kitlv.nl

Korte inhoud:

This study on the 20th-century history of Suriname consists of two thematic studies:

- 'Demography, ethnicity, and socio-economic structure in 20th-century Suriname'
- 'Culture, creolisation and external orientations in 20th-century Suriname'

The monograph, based on these studies, will integrate the thematic studies into a broader discussion of demographic transformations, socio-economic developments, and cultural and political change in 20th-century Suriname. This history will depart from a theoretical framework based on the twin concepts of ethnicity and class and linking these ideas to theories on the more recent phenomena of transnationalism and state failure after decolonisation. This study will include research regarding the migration of Surinamese to the Netherlands and the links between the transnational community in that country and the home country.

Onderzoeksgidsen familiegeschiedenis migranten

<i>Onderzoekers:</i>	Mohamed Amezian (Marokkkaanse voorouders) Jak den Exter (Turkse voorouders) Erwin Gibbes (Antilliaanse voorouders) Ron Habiboe (Molukse voorouders) Roel de Neve (Indische voorouders) nog niet bekend (Surinaamse voorouders)
<i>Betrokken instelling:</i>	Centraal Bureau voor Genealogie (CBG)
<i>Begeleiders:</i>	Lilian de Bruijn en Rob van Drie (CBG); redactieraad
<i>Looptijd project:</i>	najaar 2006 – najaar 2008
<i>Eindresultaat:</i>	zes boeken
<i>Email:</i>	lilian.debruijn@cbg.nl

Korte beschrijving:

Het CBG heeft zich voorgenomen om zes onderzoeksgidsen te publiceren, gericht op het gebied van herkomst van belangrijke groepen migranten in Nederland. Elke gids geeft een handleiding voor het onderzoek naar de geschiedenis van personen en families uit het betreffende gebied en naar het individuele migratieproces. Tezamen bestrijken de gidsen een belangrijk deel van de na-oorlogse immigratie.

Met deze gidsen wil het CBG migranten en hun nakomelingen in Nederland een handreiking bieden bij het verzamelen en vastleggen van informatie over hun familiegeschiedenis. Bronnen daarvoor zijn overgeleverde informatie, documenten in familiebezit en archieven in Nederland en in het herkomstland. De gedachte daarachter is, dat onderzoek naar familiegeschiedenis niet alleen een reeks van data, namen en plaatsen oplevert, maar ook leidt tot een beter inzicht in de eigen (voor)geschiedenis en culturele identiteit. De inhoud en betekenis van het begrip 'familie' is immers onderdeel van deze geschiedenis en identiteit. Het project zal ook na publicatie digitaal worden ondersteund via de website van het CBG. Wij hopen tevens dat het samenstellen en het gebruik van de gids er toe zal leiden dat belangrijke documenten en privé-bronnen (egodocumenten; oral history) als zodanig worden herkend en bewaard.

Dubbele nationaliteit: veranderende perspectieven op individu en staat (vanaf 1945)

Onderzoeker: dr. Betty de Hart (B.deHart@jur.ru.nl)

Korte beschrijving:

Dubbele nationaliteit staat de afgelopen decennia ter discussie in verschillende liberale democratieën met een groot aantal immigranten. De regels en praktijk (politieke en publieke debatten, beleidsontwikkeling, jurisprudentie, statistieken) met betrekking tot dubbele nationaliteit veranderen. Deze veranderingen worden geanalyseerd, vanaf 1945, in drie landen waar dubbele nationaliteit in recente jaren onderwerp van publiek en politiek debat was: Nederland, Duitsland en de Verenigde Staten. Daarbij wordt onderzocht in hoeverre norm en praktijk van elkaar verschillen en welke rol sociale categorieën (gender, etniciteit en klasse) spelen in zowel de debatten als de praktijk. Dubbele nationaliteit speelt niet alleen bij immigranten, maar ook bij emigranten en bij mensen die trouwen met iemand met een andere nationaliteit. Al deze groepen worden in het onderzoek betrokken, onder meer door interviews over hun ervaringen met dubbele nationaliteit en het belang dat zij daaraan hechten. In het onderzoek staat de vraag centraal in hoeverre ontwikkelingen kunnen worden verklaard uit veranderde opvattingen over de relatie tussen individu en staat.

Relevante publicaties:

Betty de Hart, 'Dubbele nationaliteit: papiertje of identiteit?', *Recht der Werkelijkheid*, 26 (2005) 31-46.

A. Bocker, C.A. Groenendijk B. de Hart, 'De toegang tot het Nederlanderschap', *Nederlands Juristenblad*, 80 (2005) 157-164.

Betty de Hart, 'Meervoudige nationaliteit, integratie en terrorisme', *Migrantenrecht*, 8 (2004) 293-299.

Betty de Hart, 'Political debates on Dual Nationality in the Netherlands (1990-2003)', in: A. Bocker, B. De Hart en Michalowski (red.), *Migration and the Regulation of Social Integration, special issue IMIS-Beiträge*, nr 24 (2004), 149-162.

Betty de Hart, 'The morality of Maria Toet. Gender, citizenship and the construction of the nation-state', *Journal of Ethnic and Migration Studies* (forthcoming 2006).

2. LOPEND ONDERZOEK NAAR EMIGRATIE EN EMIGRANTEN

Renaissance Mobility. Emigration from the Low Countries, ca. 1480-1560

<i>Onderzoeker:</i>	Raymond Fagel (Dr.)
<i>Betrokken instelling(en):</i>	Universiteit Leiden (UL) / Vrije Universiteit Brussel (VUB)
<i>Looptijd project:</i>	Leiden: onbepaald; VUB: 2004-2006
<i>Eindresultaat:</i>	artikelen, boek
<i>Email:</i>	R.P.Fagel@let.leidenuniv.nl

Korte beschrijving:

Het onderzoek naar de Nederlandse emigratie in de Renaissance heeft tot doel het schrijven van een monografie over de manier waarop men vanuit de Nederlanden emigreerde en de wijze waarop deze emigratie in de diverse Europese gebieden gestalte kreeg. Het onderzoek wil deels een tegenwicht bieden aan de vele studies over de immigratie in Nederland. Daarnaast biedt dit onderzoek een voorgeschiedenis van de bekende religieuze migratie van de tweede helft van de zestiende eeuw. Bovendien is de Nederlandse emigratie bij uitstek een geschikt onderwerp om de Europese geschiedenis comparatief te benaderen.

Relevante publicaties:

Raymond Fagel, *De Hispano-Vlaamse wereld. De contacten tussen Spanjaarden en Nederlanders 1496-1555* (Brussel, Nijmegen 1996).

Raymond Fagel, 'Les Gens des Pays-Bas en France au temps de la Renaissance 1480-1560', *Revue du Nord* 82 (2000) 681-722.

Raymond Fagel, 'The Netherlandish presence in England before the coming of the stranger churches, 1480-1560', in: Randolph Vigne and Charles Littleton ed., *From strangers to citizens. The integration of immigrant communities in Britain, Ireland and colonial America, 1550-1750* (Brighton, Portland 2001), 7-16.

Raymond Fagel, 'En busca de Fortuna. La presencia de Flamencos en España 1480-1560', M.B. Villar García en P. Pezzi Cristóbal (red.), *Los extranjeros en la España moderna*, deel I (Málaga 2003) 325-335.

Raymond Fagel, 'Immigrant roots: The geographical origins of newcomers from the Low Countries in Tudor England', in: Nigel Goose en Lien Luu (red.), *Immigrants in Tudor and early Stuart England* (Brighton en Portland 2005) 41-56.

Raymond Fagel, *Voortrekkers, cultuurdragers, emigranten. De Nederlandse emigratie in de Renaissance, 1480-1560* (te verschijnen 2005).

Grensarbeid als randverschijnsel? Grensarbeid van het Nederlandse naar het Duitse deel van de Euregio Maas-Rijn, 1957-2001

Onderzoeker: Sophie Bouwens (drs.)

Betrokken instelling(en): Universiteit Maastricht, Duitslandinstituut Amsterdam

Promotoren: Prof.dr. A. Knotter (UM/SHCL)
Prof.dr. T. Nijhuis (UvA/DIA)

Looptijd project: sept. 2002 - jan 2007

Eindresultaat: dissertatie

Email: S.Bouwens@HISTORY.unimaas.nl

Korte beschrijving:

Dit onderzoek behelst de rol van een grens in de ontwikkeling van dagelijkse grensoverschrijdende interactie in een periode van toenemende Europese integratie. Grenzen hebben een dubbele betekenis. Als politiek-institutionele scheidslijnen bakenen grenzen verschillende politieke systemen met hun eigen institutionele regelingen af. Deze verschillen kunnen grensoverschrijdende mobiliteit in de hand werken of afremmen. Daarnaast hebben staatsgrenzen sinds de opkomst van het nationalisme steeds meer een sociaal-culturele betekenis gekregen, waarbij ze als scheidslijnen tussen sociale groepen en identiteiten zijn gaan fungeren. Aangezien werk niet alleen een bron van inkomsten is, maar tevens een manier om het dagelijks leven zinvol in te richten, raakt grensarbeid aan beide dimensies van grenzen. Het is daarmee bij uitstek geschikt voor het bestuderen daarvan.

Het onderzoek concentreert zich op de arbeidsstromen van het Nederlandse naar het Duitse deel van de Euregio Maas-Rijn als 'laboratorium' van Europese integratie tussen 1957 en 2001. Daarbij wordt allereerst een analyse gemaakt van de ontwikkeling en de inbedding van grensarbeid in de regionale sociaal-economische, sociaal-culturele en politieke context van Zuid-Limburg en de Regio Aken. Daarnaast wordt op het individuele niveau van de grensarbeiders de ontwikkeling van de dagelijkse praktijk van het werken in Duitsland bestudeerd. Uiteindelijk zullen hieruit ook conclusies over de tweeledige betekenis van de Nederlands-Duitse grens worden gedestilleerd.

Relevante publicaties:

Bouwens, S., 'The dynamics of cross-border labor. Commuting from the Dutch to the German part of the Euregio Meuse-Rhine, 1960-2000', *Journal of Borderlands Studies*, 19 (2004) 135-153.

De dynamiek van een emigratiecultuur.

De gereformeerde emigratie vanuit Nederland naar Noord-Amerika, 1946-1963

<i>Onderzoeker:</i>	Enne Koops (Drs.)
<i>Betrokken instelling(en):</i>	Theologische Universiteit (vrijg., Kampen), Roosevelt Study Center (Middelburg)
<i>Promotoren:</i>	Prof.dr. G. Harinck (TU), dr. H. Krabbendam (RSC)
<i>Looptijd project:</i>	jan. 2005 - jan. 2009
<i>Eindresultaat:</i>	dissertatie
<i>Email:</i>	e.koops@zeeland.nl

Korte beschrijving:

De centrale vraagstelling van dit onderzoek is hoe de emigratiecultuur in de (vrijgemaakt-) gereformeerde kring in Nederland en Noord-Amerika tussen 1946 en 1963 gestalte heeft gekregen. De eerste fase van dit onderzoek beschrijft de achtergrond, organisatie en beleving van de gereformeerde emigratie in Nederland en de ondersteunende activiteiten vanuit Noord-Amerika. De tweede fase volgt de ontwikkelingen in de vestigingsgebieden, terwijl de derde fase het proces van instandhouding en transformatie van deze emigratiecultuur vergelijkt met die van andere Nederlandse groepen en eventueel van buitenlandse immigranten.

Onderzoeksgids naoorlogs emigratiebeleid in Nederland, 1945-1967

<i>Onderzoeker:</i>	Marijke van Faassen (drs.)
<i>Betrokken instelling(en):</i>	Instituut voor Nederlandse Geschiedenis (ING) Rijksuniversiteit Groningen (RUG)
<i>promotor/begeleider:</i>	Prof.dr. Pim Kooij (RUG); dr. J.P. de Valk (ING)
<i>Looptijd project:</i>	2001 - 2006
<i>Eindresultaat:</i>	onderzoeksgids met analytische verdieping (dissertatie)
<i>Email:</i>	Marijke.vanFaassen@ingjist.nl

Korte beschrijving:

In de eerste naoorlogse jaren leefde bij één op de drie Nederlanders de wens om in een ander land te wonen. Met het oog op de snelle bevolkingsgroei en de daarmee samenhangende werkgelegenheidsproblematiek, speelde de Nederlandse overheid daarop in met een actief emigratiebeleid. Maatschappelijke organisaties waren zowel bij de vorming als bij de uitvoering van dit beleid betrokken. Uiteindelijk zou bijna een half miljoen Nederlanders vertrekken in de jaren 1945-1967.

De onderzoeksgids zal personen en instellingen op (inter)nationaal, regionaal en lokaal niveau in kaart brengen die participeerden in de initiëring en uitvoering van het emigratiebeleid. Tevens worden de belangrijkste overheidsarchieven en particuliere archieven ontsloten. Door middel van institutionele beschrijvingen beoogt de gids aan zowel de wetenschappelijke gebruiker als aan andere geïnteresseerden duidelijkheid te bieden over de werkwijze en competentieverdeling van de diverse betrokken instellingen en organisaties op dit beleidsterrein en inzicht te geven in de dwarsverbanden die er bestaan tussen de verschillende archieven. Daarnaast wordt een analytische verdieping op enkele onderdelen van het beleid opgenomen. De gids zal daarmee uitgangspunten bieden voor verder onderzoek op het gebied van de naoorlogse emigratie

Relevante publicaties:

Marijke van Faassen, 'Min of meer misbaar : naoorlogse emigratie vanuit Nederland. Achtergronden en organisatie, particuliere motieven en overheidsprykkels, 1946-1967', in: Saskia Poldervaart e.a. (red.), *Van hot naar her : Nederlandse migratie vroeger, nu en morgen* (Amsterdam 2001).

Marijke van Faassen, 'Vrouwen in den vreemde. Emigratievoorlichting door het Nederlandse Vrouwen Comité', *Spiegel Historiael*, 37 (2002) 325-329.

Onderzoek naar Nederlandse emigratie en emigranten. Een inventarisatie

<i>Onderzoeker:</i>	Corrie van Eijl (dr.), Marijke van Faassen (drs.) en Leo Lucassen (dr.)
<i>Betrokken instelling(en):</i>	Centrum voor de Geschiedenis van Migranten
<i>Looptijd project:</i>	2005-2006
<i>Eindresultaat:</i>	Working Paper CGM
<i>E-mail:</i>	c.j.vaneijl@uva.nl

Korte beschrijving:

Deze inventarisatie van onderzoek naar emigratie in de Nederlandse geschiedenis is bedoeld als basis voor het signaleren van hiaten en het stimuleren van verder onderzoek. Hoewel vele Nederlanders in het verleden, en ook weer recentelijk, naar het buitenland vertrokken, bestaat er geen overzicht van de omvang en betekenis van dit fenomeen. Voor zover er onderzoek is verricht, betreft dit vrijwel steeds het vertrek van Nederlanders naar Amerika of andere verre bestemmingen. De grote groep die naar andere Europese landen (met name Duitsland en België) ging, blijft veelal buiten beschouwing. Het working paper zal, naast een inleidend hoofdstuk, een inventarisatie bevatten van oud en nieuw onderzoek naar de wederwaardigheden van Nederlanders die naar het buitenland vertrokken, maar ook van onderzoek naar de betekenis van emigratie in de Nederlandse samenleving en Nederlandse politiek.

Relevante publicaties:

Corrie van Eijl en Leo Lucassen, 'Holland beyond the borders. Emigration and the Dutch state, 1850-1940', in: Nancy Green en François Weil, *Citizenship and those who leave: The politics of emigration and expatriation* (te verschijnen 2006).